

KONFERENCIJŲ AŽVALGOS

Mokslotyriniai tyrimai informacijos ir žinių kontekste*

Marija Stonkienė

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto
Informacijos ir komunikacijos katedros
docentė, daktarė

Department of Information and Communication,
Faculty of Communication, Vilnius University,
Associate Professor, Doctor

Saulėtekio al. 9, 10222 Vilnius
Tel.: (+ 370) 236 61 19
El. paštas: marija.stonkiene@kf.vu.lt

Vilniaus universitete, Komunikacijos fakultete 2008 m. lapkričio 28 d. vyko mokslinė konferencija „Mokslotyriniai tyrimai informacijos ir žinių kontekste“. Ši konferencija – tradicinis Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Informacijos ir komunikacijos katedros renginys. Konferencijos apžvalgoje pristatoma konferencijos dalyvių pranešimų tematika, aptariamai svarbiausi pranešimų teiginiai.

Reikšminiai žodžiai: *Komunikacijos fakulteto konferencija, mokslotyra, mokslo komunikacija, mokslinės informacijos sklaida, vartotojų aprūpinimas moksline informacija, atviroji prieiga prie mokslinės informacijos.*

Mokslotyra, grindžiama mokslo sociologu (R. K. Mertono, W. Hagstromo, D. de Sola Price'o ir kt.) idėjomis, kaip bibliotekinių kystės ir informacijos mokslų tyrimo metodų taikymo laukas yra svarbus ilgalaikės tradicijas turintis Vilniaus universiteto Komu-

nikacijos fakulteto mokslininkų tyrimų objektas. 1995 m. Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete buvo įkurtas Mokslotyros centras (vadovas prof. Romualdas Broniukaitis), 1998 m. fakulteto iniciatyva buvo leidžiamas mokslinis žurnalas „Mokslotyra: mokslo darbai“ (redaktorius prof. Romualdas Broniukaitis), kuriame buvo skelbiami darbai, pristatantys bibliometrinį tyrimų taikymą mokslui, mokslo istorijai,

---

* Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultete 2008 m. lapkričio 28 d. vykusios mokslinės konferencijos „Mokslotyriniai tyrimai informacijos ir žinių kontekste“ aptarimas.

mokslinėms mokykloms rezultatus. Bibliometrinį ir bibliografinį mokslo tyrimo metodų taikymo pradininkės ir propaguotojos Lietuvoje profesorės Onos Voverienės idėjos, nubrėžta tradicinės mokslo sociologijos tyrimų kryptis tęsiama Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto mokslininkų – profesorių Elenos Macevičiūtės, Osvaldo Janonio ir kitų mokslininkų darbuose. Šiuolaikinės mokslo sociologijos atstovų (B. Barneso, D. Blooraso, H. Collinso ir kt.) idėjos, mokslo tyrėjų dėmesį nukreipusios mokslinio žinojimo tyrimų linkme, rodo ir naują Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto mokslininkų tyrimų sritį. Komunikacijos ir informacijos mokslų erdvėje naujoji mokslo tyrimo kryptis reikšmina mokslo komunikacijos – mokslo, mokslinės informacijos, žinių sklaidos, keitimosi mokslinėmis žiniomis problematiką.

Mokslinėje konferencijoje „Mokslotyri-
niai tyrimai informacijos ir žinių kontekste“ užsibrėžta diskutuoti apie mokslo problemas, aptarti mokslo sąveiką ir mokslo rezultatų pritaikomumą, mokslo informacijos išteklių naudojimo plėtrą žinių visuomenėje, nagrinėti mokslo komunikacijos dabarties ir ateities perspektyvas ir, aišku, supažindinti su naujausiais moksliniais tyrimais. Šios mokslinės konferencijos darbas buvo organizuojamas sudarius dvi temines sekcijas: „Mokslo komunikacijos raida: dabarties ir ateities perspektyvos“ ir „Mokslas, moksliniai tyrimai, mokslinės informacijos plėtra žinių visuomenėje“. Pirmosios sekcijos pranešimuose dėmesys buvo skiriamas mokslo komunikacijos tyrinėjimams, antrosios sekcijos – mokslinės informacijos sklaidai, mokslotyros tyrimams ir bendrųjų mokslo tendencijų tematikai.

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dekanas doc. dr. A. Vaišnys, tardamas sveikinimo žodį konferencijos dalyviams, atkreipė dėmesį į didėjantį visuomenės dėmesį mokslo tyrimams, mokslo rezultatų sklaidai, mokslo populiarinimui, o tai liudija ir konferencijos dalyvių gausa. Visuomenės dėmesio mokslo tyrimams tema raudona gija driekėsi plenarinės sesijos pranešimuose. Kviestinė plenarinės sesijos pranešėja prof. O. Voverienė pranešime „Mokslotyros teorinė mintis sovietiniuose Rytuose (1923–1990)“ atskleidė mokslotyros radimosi istoriją, priminė, kad mokslotyros terminą pirmasis pasiūlė rusų mokslininkas I. A. Boričevskis 1926 m., dėl šio termino buvo diskutuojama pirmojoje Rusijoje surengtoje mokslo istorikų ir mokslotyryninkų konferencijoje, kurios pranešėjai buvo pakviesti ir į Antrąjį pasaulinį mokslo istorikų kongresą, vykusį Londone. Profesorė aptarė mokslotyros centrų Londone, Čikagoje, Tiubingene, Leipcige radimąsi, dėmesio sumažėjimo mokslotyrai priežastis, mokslotyros atgimimą Rusijoje. Pranešėjos priminta Rusijos mokslotyros istorija atskleidė Lietuvos mokslotyros radimosi kontekstą – mokslotyrynės idėjos Lietuvoje pirmą kartą buvo pristatytos 1969 m. Palangoje vykusiam pirmajame dokumentalistų ir mokslotyryninkų simpoziume, kuriame dalyvavo garsiausi Rusijos mokslotyryninkai (G. Vorobjovas, V. Nalimovas, Z. Mulčenko ir kt.). Profesorė O. Voverienė priminė su kolege doc. dr. I. Dagyte 1990 m. parašytą Lietuvos mokslotyros tyrimams skirtą darbą „Mokslotyrynės minties raida Lietuvoje 1969–1989 m.“, kurio tematika tęsiama „Lietuvos Aide“ publikuojamuose profeso-

rės straipsniuose („Mokslotyros raida XX a. antroje pusėje – XX a. pradžioje“, „Mokslotyros raida Lietuvai atgavus nepriklausomybę 1990–2000 m.“ ir kt.). Pranešėja pabrėžė, kad mokslotyra nepraranda aktualumo, todėl jai būtinas visuomenės dėmesys: *„mokslotyra galėtų išspręsti ir mūsų laikmečio aktualiausias mokslo problemas, – ji humanizuojant, ekonominant (siekiant ne kiekybės, o kokybės), ekologizuojant, socializuojant ir etizuojant.“*

Šio plenarinio pranešimo tematika buvo gilinama Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Informacijos skyriaus vedėjos dr. B. Railienės pranešime „Mokslotyros minčių centrai Vakarų Europoje“. Pranešėja atkreipė dėmesį, kad kiekvienos šalies mokslotyros institucijos suteikia mokslo tyrimams savitų bruožų. Įvertinusi mokslotyros institucionalizacijos istoriją (mokslotyra Vakarų Europoje institucionalizuota jau nuo XX a. vidurio), pranešėja pateikė susistemintą apžvalginę informaciją, suskirstytą pagal geopolitinį Europos dalijimą į Šiaurės, Pietų, Rytų, Vidurio ir Vakarų Europą, apie mokslotyros periodinius leidinius, institucijas ir draugijas, jų veiklos kryptis, projektus.

Kito plenarinės sesijos kviestinio pranešėjo Vilniaus Gedimino technikos universiteto doc. dr. A. Samalavičiaus pranešime „Humanitarika: vaidmuo, mokslų mokslų, režimai“ ir vertinimo slenksčiai“ buvo nagrinėjamos kelios mokslų mokslų sampratos, egzistuojančios ir konkuruojančios humanitarikoje. Vieną jų galima apibūdinti kaip „minkštą“, t. y. kaip diskurso suvokimą remiantis tradicijomis, atskirų disciplinų pamatiniais tekstais ir pan. Šis mokslų mokslų „režimas“ humanitarinių mokslų problemas

interpretuoja kaip itin specifiskas ir savitas, kurių sprendimui netaikytini tikslų ir gamtos mokslų metodai. Kita mokslų mokslų samprata yra tiesiogiai susijusi su filosofinio pozityvizmo paveldu – XIX a. socialinių mokslų pretenzijomis tapti tikrai „mokslų mokslų“ disciplinomis, taikant gamtamokslinius metodus ir tyrimų procedūras. Pastaroji tendencija naujais pavidalais reiškiasi ir postmoderniuose humanitariniuose diskursuose, kur plėtojama itin sudėtinga techninė kalba, primenanti gamtamokslinę leksiką; jos perversijas jau prieš dešimtmetį išryškino garsioji „Sokalo afera“. Pranešėjo teigimu, šios ir dar kelios mokslų mokslų sampratų variacijos šiuo metu varžosi akademinio tyrimų rinkoje ir daro įtaką instituciniams sprendimams vertinimų srityje. Todėl svarbus vertinimui tenkantis uždavinys yra skirti tikrus tyrimus nuo mokslų mokslų imitacijų, kurios dažniausiai tėra akademinio žargono dominavimas, be kita ko, susijęs ir su instituciniais galios žaidimais varžantis dėl dotacijų tyrimams. Tai turėtų būti aiškiai suvokiama vertinant tyrimų rezultatus, patį vertinimą interpretuojant kaip savotišką, negalutinę ir neabsoliučią „juridinę procedūrą“. Kita vertus, vertintojai yra žmonės, tad visi, net ir iš pažiūros objektyviausi, sprendimai yra susiję su elementariu žmogaus netobulumu. Konferencijos dalyviai diskutavo mokslo finansavimo, mokslo kūrinių „svorio“ ir pripažinimo, mokslinių žurnalų prestižo vertinimo, mokslo žurnalų leidybos, mokslinių straipsnių recenzavimo klausimais.

Konferencijos teminėje sekcijoje: „Mokslo komunikacijos raida: dabarties ir ateities perspektyvos“ buvo pristatyti penki moksliniai pranešimai. Vilniaus universite-

to Komunikacijos fakulteto lektorės I. Gečienės pranešime „Mokslo komunikacija: visuomenės aspektas“ buvo pristatytas mokslo komunikacijos sampratos daugiasluksniškumas, aptartos įvairios mokslo komunikacijos raiškos. Pranešėja pabrėžė mokslo populiarinimo svarbą visuomenės požiūriui į mokslo poreikį, mokslo suvokimą, atskleidė mokslininkų tarpusavio komunikacijos svarbą mokslo pažangai.

Ypatingo konferencijos dalyvių dėmesio sulaukė Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos ir Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo užsakymu 2008 m. birželio – gruodžio mėnesį Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto mokslininkų doc. dr. M. Stonkienės, doc. dr. Z. Atkočiūnienės ir dr. R. Matkevičienės atlikto mokslinio tyrimo „Lietuvos mokslininkų kūrinių, publikuojamų valstybės remiamuose moksliniuose žurnaluose, teisinė intelektinės nuosavybės apsauga“ rezultatų pristatymas. Doc. dr. M. Stonkienė pranešime „Mokslo komunikacijos kaita: atvirumo kryptis“ aptarė su mokslo komunikacija susijusius mokslininkų lūkesčius, išreiškiamus keturiomis mokslo komunikacijos funkcijomis: registravimo, sertifikavimo, mokslo žinių sklaidos ir archyvavimo. Pranešėja atkreipė dėmesį į dvidešimtojo amžiaus pabaigoje išryškėjusį dokumentinėje mokslo komunikacijoje dalyvaujančių subjektų funkcijų nesuderinamumą (disfunkciją), trikdančią šios komunikacijos vyksmą. Pasak docentės, dokumentinės mokslo komunikacijos subjektų disfunkciją sukėlė mokslo žinių gausėjimas eksponente, nulemtas objektyvių mokslinių tyrimų poreikių, mokslo kūrinių (ypač straipsnių) gausa, paskatinusi naujų mokslinių žur-

nalų radimasi, mokslinių žurnalų specializaciją. Šios priežastys bei atsiradusios naujos mokslo rezultatų vaizdavimo galimybės pabrangino mokslo kūrinių leidybą. Išaugusios mokslo kūrinių kainos sutrikdė mokslinių bibliotekų veiklą – bibliotekos nebepajėgia kaupti mokslinės literatūros (ypač periodinės), patenkinti mokslininkų informacinių poreikių. Kita svarbi mokslo komunikacijos kaitos priežastis, anot M. Stonkienės, yra išaugę visuomenės mokslinės informacijos poreikiai, informacinių ir komunikacinių (arba informacinių ir ryšių) technologijų poveikis mokslo komunikacijai. Pranešėja atkreipė auditorijos dėmesį į naujų visuomenės informacinių poreikių ir technologijų suteikiamų jų tenkinimo galimybių dermėje atsiradusias naujas mokslo komunikacijos subjektų veiklos formas, naują mokslo komunikacijos infrastruktūrą, naują mokslo komunikacijos modelį. Pristatydama mokslo komunikacijos subjektų daugiafunkciškumo fenomeną, docentė daug dėmesio skyrė išskirtinėms galimybėms ir pareigomis mokslo komunikacijoje pasižyminčiam subjektui – mokslininkui. Pranešėjos teigimu, išskirtinis mokslininko vaidmuo mokslo komunikacijoje yra jo socialinės atsakomybės pagrindas. Svarbu, kad mokslininkas visuomenei turi atsiskaityti ne tik už viešųjų finansinių išteklių naudojimą mokslui, jo pareiga tampa ir kuo platesnė mokslinės informacijos, kuri buvo sukurta naudojant šiuos finansinius išteklius, sklaida visuomenei. Pranešėja pabrėžė, kad mokslinės informacijos sklaida visuomenei, visuomenės teisė naudotis mokslinių tyrimų rezultatais užtikrinama suteikiant atvirąją prieigą prie mokslo kūrinių, mokslinių tyrimų

duomenų. Doc. dr. M. Stonkienė aptarė ekonominis ir teisinius atvirosios prieigos prie mokslo kūrinių aspektus, atkreipė dėmesį į atviros informacinės veiklos modelio plėtrą, reikalaujančią naudoti išvestinius kūrinius, pabrėžė mokslo kūrinių naudotojams suteikiamų kūrinių naudojimo išvestiniams mokslo kūriniams kurti teisių svarbą. Anot M. Stonkienės, mokslo kūrinių atvirumo poreikis, jį atitinkančios ekonominės, teisinės sistemos, naujos informacinės veiklos poreikius atitinkančių teisių susitarimų radimasis rodo naujos mokslo komunikacijos krypties klostymąsi. Pranešėja pateikė atliktų originalių tyrimų duomenis, rodančius, kad Lietuvoje vyksta mokslo komunikacijos kaita, sudaromos teisinės galimybės mokslo kūrinių atvirumui.

Doc. dr. Z. Atkočiūnienė pranešime „Mokslo komunikacija: Lietuvos valstybės remiamų mokslinių žurnalų redaktorių požiūris“ pristatė Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų mokslo žurnalų vyriausiųjų redaktorių požiūrio į mokslinių žurnalų leidybą, moksliniuose žurnaluose publikuojamų kūrinių (straipsnių) autorių turtinių teisių paskirstymo sistemą, atvirąją prieigą prie mokslo kūrinių mokslinio tyrimo duomenis, išvadas. Pranešėja atkreipė dėmesį į tai, kad, tyrimo duomenimis, publikuojant straipsnius Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamuose moksliniuose žurnaluose, autoriams sudaromos palankios atvirosios prieigos prie mokslo kūrinių suteikimo sąlygos. Z. Atkočiūnienė pažymėjo, kad šiuose moksliniuose žurnaluose 91 proc. autorių mokslo kūrinius (straipsnius) publikuoja neatlygintinai. Anot pranešėjos, Lietuvoje taikomas atlyginimų už mokslinę

veiklą lygis, mokslo komunikacijos ypatumai rodo galimą mokslo komunikacijos disfunkciją – mokslo komunikacijos kreipti vykdyti sertifikavimo funkciją (mokslinių tyrimų rezultatai vis dažniau bus skelbiami tik tam, kad tenkintų formalius mokslinės komunikacijos reikalavimus), niveliuojant mokslo žinių sklaidos funkciją. Z. Atkočiūnienė pabrėžė Lietuvoje paplitusį mokslo kūrinių (straipsnių) viešą skelbimą internete (atlikto tyrimo duomenimis, 69,6 proc. apklaustųjų nurodo esant skaitmenines jų redaguojamų mokslinių žurnalų versijas, 87 proc. – suteikia nemokamą prieigą prie e. mokslo kūrinių). Pranešėja atkreipė dėmesį, kad tik 56,5 proc. tyrime dalyvavusių respondentų sudaro sąlygas saviarchyvuoti e. mokslo kūrinius (straipsnius), ir nors šie duomenys labai skiriasi nuo pasaulinių visuminio atvirosios prieigos vertinimo duomenų (apie 92 proc. saviarchyvavimo teises teikiančių e. mokslinių žurnalų), kitų užsienio mokslininkų atliktų tyrimų duomenys rodo koreliacines tendencijas (pvz., SHERPA/PO-MEO tyrimo duomenimis, 68 proc. mokslinių žurnalų leidėjų suteikia saviarchyvavimo teisę). Z. Atkočiūnienės atliktas tyrimas atskleidė, kad mokslo kūrinių (straipsnių), skelbiamų Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamuose moksliniuose žurnaluose, suteikiamos saviarchyvavimo galimybės yra pakankamos.

Dr. R. Matkevičienė, pratešdama Švietimo ministerijos ir Lietuvos valstybinio mokslo ir studijų fondo užsakymu atlikto tyrimo pristatymą, pranešime „Mokslo žurnalai Lietuvos mokslininkų požiūriu: kodėl reikia kalbėti apie mokslo komunikaciją?“ analizavo, kodėl neišnaudojamos mokslo kūrinių saviarchyvavimo galimybės, sudaromos

Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis finansuojamiems moksliniams žurnalams. Pranešėja pateikė įdomios informacijos apie tyrime dalyvavusius mokslininkus (pvz., nevienodą skirtingų mokslų Lietuvos mokslininkų mokslinio darbo stažą, mokslininkų moterų ir vyrų santykio kaitą ir pan.), leidžiančios daryti bendresnes Lietuvos mokslinės bendruomenės raidos išvagas. R. Matkevičienės pristatyto tyrimo rezultatai parodė nepakankamą mokslo idėjų sklaidą, vyraujančią Lietuvos mokslininkų bendruomenės uždaramą, atskleidė Lietuvos mokslo kultūros savitumus. Anot pranešėjos, nors, atlikto tyrimo duomenimis, Lietuvos mokslininkai aktyviai dalyvauja mokslo komunikacijoje, domisi užsienio mokslininkų mokslo tyrimais, palankiai vertina atvirąją prieigą prie mokslo kūrinių, tačiau tokios prieigos suteikimą prie savo mokslinių kūrinių vertina neigiamai. Pranešėja atkreipė dėmesį, kad situacija, kai mokslo kūrinių autoriai, nesirūpina autorių teisių apsauga ir nesidomi, kokias savo teises jie perduoda mokslu ir mokslinių leidinių leidyba užsiimančioms institucijoms, yra priešinga mokslininkų poreikiui apsaugoti mokslines idėjas, mokslinių tyrimų rezultatus, patiems kuo plačiau naudoti ir skleisti mokslinę informaciją. R. Matkevičienė apibendrina: atlikto tyrimo rezultatai, rodantys, kad tyrime dalyvavę mokslo kūrinių autoriai nėra gerai susipažinę su atvirąja prieiga ir su teisine mokslo kūrinių apsauga, yra panašūs į užsienio mokslininkų atliktų tyrimų duomenis.

Pradėtą mokslo informacijos, mokslo kūrinių atvirumo temą pratęsė Vilniaus universiteto bibliotekos darbuotoja, Komunikacijos fakulteto doktorantė J. Kuprienė prane-

šime „Atvirosios prieigos prie Lietuvos mokslinės produkcijos problemos ir galimybės“. Anot pranešėjos, Lietuvoje jau klostosi situacija, kad prestižiniuose žurnaluose publikavę savo straipsnius mokslininkai negali jų rekomenduoti savo studentams, nes universitetų bibliotekos neišgali prenumeruoti tų žurnalų. J. Kuprienė aptarė atvirosios prieigos judėjimo pradžią Lietuvoje, pagrindines šio judėjimo plėtros kliūtis. Konferencijos dalyvius sudomino pranešimo autorės atlikto Lietuvos mokslininkų straipsnių, paskelbtų užsienio šalių moksliniuose recenzuojamuose žurnaluose, prieigos per Lietuvos bibliotekose prenumeruojamas duomenų bazes galimybių tyrimo rezultatai. J. Kuprienė nustatė, kad tik 50 proc. šių straipsnių visas tekstas yra prieinamas per Lietuvos bibliotekų prenumeruojamas duomenų bazes. Lietuvos mokslinės informacijos vartotojai gali susipažinti su dar 36 proc. tokių straipsnių bibliografiniais aprašais. Apie 14 proc. straipsnių Lietuvos bibliotekų prenumeruojamose duomenų bazėse jokios informacijos nėra. Dar labiau sudomino kitas autorės atliktas tyrimas – užsienio šalių mokslinių žurnalų, kuriuose straipsnius publikuoja Lietuvos mokslininkai, leidėjų suteikiamų autoriams teisių įkelti savo publikacijas į atvirosios prieigos talpyklas tyrimas, kurio duomenimis: 63 proc. Lietuvos mokslininkų straipsnius publikuojančių užsienio mokslinių žurnalų leidėjų autoriams suteikia teisę saviarchyvuoti publikavimui priimtą ar jau publikuotą straipsnį, 6 proc. suteikia teisę saviarchyvuoti jau paskelbtą straipsnį, 9 proc. šią teisę suteikia priimtą, bet dar nerenzuotam straipsniui. Pranešėjos teigimu, tik 2 proc. leidėjų neleidžia sa-

viarchyvuoti jų moksliniams žurnalams pateiktų ar juose publikuotų straipsnių. Konferencijos dalyviai susidomėję teiravosi apie užsienio mokslinius žurnalus, suteikiančius jiems pateiktų ar juose publikuotų straipsnių saviarchyvavimo teises, J. Kuprienė paminėjo žinomus ir mokslininkų labai vertinamus mokslinius žurnalus, pateikė jų ir straipsnių autorių susitarimų dėl straipsnių publikavimo pavyzdžių.

Mokslo kūrinų, leidinių, mokslinės informacijos prieigos tema buvo plėtojama ir kitoje konferencijos teminėje sekcijoje „Mokslas, moksliniai tyrimai, mokslinės informacijos plėtra žinių visuomenėje“. Vilniaus pedagoginio universiteto bibliotekos direktorės E. Banionytės, Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Informacijos centro Elektroninės informacijos skyriaus vedėjos A. Vaškevičienės ir šio centro darbuotojos J. Ševcovos pranešime „Vartotojų aprūpinimas moksline informacija per prenumeruojamas duomenų bazes“ pateiktais duomenimis, Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija (LMBA) bibliotekoms – asociacijos narėms prenumeruoja 64 duomenų bazes, bibliotekos savarankiškai ir per kitus konsorciumus prenumeruoja dar 44 duomenų bazes (25 šios prenumeruojamos duomenų bazės yra universalios, 16 – socialinių mokslų, po 8 – biomedicinos ir humanitarinių mokslų, 5 – fizinių mokslų ir 3 – technologijos mokslų). Pranešimo autorės pristatė prieigos prie šių duomenų bazių per bibliotekų svetaines ir vienus „vartus“ – Lietuvos virtualią biblioteką <http://www.lvb.lt/galimybes>. Konferencijos dalyvius itin sudomino duomenų bazių panaudos tyrimas, kuriame buvo pateikti ir apibendrinti duo-

menys apie įvairių duomenų bazių (*EBSCO Publishing, Annual Review, American Chemical Society, Emerald Full Texts, Science Direct* ir kt.) naudojimo statistiką (pagal bibliotekas, aukštųjų mokyklų naudotojus, kopijuotus viso teksto straipsnius ir kt.). Pranešėjos įvertino Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos (LMBA), Kultūros bei Švietimo ir mokslo ministerijų, tarptautinių bibliotekų organizacijų (ypač *eIFL.net*) vaidmenį mokslininkus aprūpinant moksline informacija.

Savitą mokslo informacijos sklaidos aspektą aptarė Šiaulių universiteto Lietuvių kalbotyros ir komunikacijos katedros darbuotoja, Vilniaus universiteto Knygotyros ir dokumentotyros instituto doktorantė G. Galinienė pranešime „Universiteto leidyklos vaidmuo skatinant žinių visuomenės plėtrą“. Universiteto leidyklą suvokdama kaip reikšmingą švietimo ir mokslo organizacijos struktūros dalį, ji pateikė intelektualaus kultūros lyderio, formuojančio akademinį šalies vaizdą, – universiteto leidyklos idėją. G. Galinienė aptarė universiteto leidyklos veiklos vertinimą žinių visuomenės kontekste. Anot pranešėjos, universiteto leidykla ne tik suburia mokslinę bendruomenę, vykdo akademinų leidinių sklaidą, bet ir reprezentuoja patį universitetą. G. Galinienės teigimu, mokslinių tyrimų institucija, neskirdama pakankamai lėšų savo akademinės bendruomenės narių mokslinei produkcijai viešinti, gali atsidurti akademinėje intelektinėje krizėje, kai dėl lėšų stokos nebeužtikrinama efektyvi mokslo žinių sklaida, mokslinės informacijos mainai, o sykiu netinkamai reprezentuojamas universitetas. Konferencijos dalyviai su pranešėja diskutavo skaitmeninės lei-

dybos, skaitmeninių mokslo darbų statuso klausimais.

Konferenciją vainikavo doc. dr. R. Pranaičio pranešimas „Mokslas 2.0 – vizija ar tikrovė“, kuriame, tarsi apibendrinant konferencijos pranešimų problematiką, buvo keliamas mokslo kaitos ir jos priežastingumo problema. R. Pranaitis, analizuodamas sparčios technologijų kaitos dėsningumus, savią socialinę technologijų sąveiką ir jos dėsningumus (Moore dėsnį), *web 2.0* radimosi lūkesčius, supažindino su mokslo ir jam artimų sričių pokyčiais, jų prognozėmis. Pranešėjo teigimu, dabartinę mokslo 2.0 viziją iš esmės lemia naujosios *web 2.0* socialinės

sąveikos galimybės. Mokslininkas atskleidė socialinę *web 2.0* turinį, išskėlė mokslo 2.0 kaip demokratinio mokslo (mokslo veiklos subjektais tampa ne tik mokslininkai, bet ir įvairių sričių specialistai, atliekantys mokslinius tyrimus) idėją. Anot R. Pranaičio, mokslui 2.0 būdingas bendradarbiavimas, atvirosios prieigos moksliniai žurnalai, pirmųjų mokslinių tyrimų duomenų viešinimas, išplitę mokslininkų socialiniai tinklai.

Konferencijos dalyvių domėjimasis pranešimais, aktyvus dalyvavimas diskusijose parodė, kad mokslo komunikacijos tema, mokslinės informacijos sklaidos problemos Lietuvoje tikrai yra aktualios ir mokslininkai turi jas tyrinėti.